

SELVFORSYNINGENS GRÆNSE

AF IVAR JANTZEN

DET er for Tiden et væsentlig politisk Problem, hvor langt Landbruget bør udvide sin Produktion til Export mod Færdigvarer. Men dette Problem har ogsaa en økonomisk Side, og her er det klart, at der findes en Grænse for Udvidelsen, og at denne Grænse kan fastlægges teoretisk. Det bliver derefter et politisk Problem, om den saaledes fastlagte Grænse bør overskrides. Den økonomiske Afgørelse maa falde ud til Fordel for den Vej, hvor Produktionen giver størst Nationalindtægt.

Landets hele Varebytte og den resulterende Hjemmemarkedsproduktion (Nationalindtægt) kan udtrykkes kort som følgende Regnskab med fingerede Tal i Mill. Kroner, idet vi gaar ud fra, at Nettogælden til Udlandet ikke forøges, og at der baade i »Eksportafdelingen« (Afd. I) og i »Hjemmemarkedsafdelingen« (Afd. II) findes uudnyttet Kapacitet:

Samlet Varebytte og Nationalindtægt for Landet.

Afd. I. Deb.		Cr.	
Import af Raastof.....	300	Export.....	1500
$e = 1/5$			
$D_I =$ Dansk Arbejde, omsat i Valuta.....	1200		
Afd. II.			
Import Netto.....	1200	Produkt. til Hjemmemarkedet	4800
$h = 1/4$		$= D_I + D_{II}$	
$D_{II} =$ Dansk Arbejde.....	3600	$=$ Nationalindtægt	

Importkoefficienten e er Andel af Import i Exporten.

h » » » » » Hjemmemarkedsproduktionen.
 h_S » » » » » Selvforsyningen (se S. 98).

Varebyttet foregaar i Forholdet 1:1, men det er ikke valutaforbrugende, fordi de 300 Mill. ikke konsumeres eller investeres

SELVFORSYNINGENS GRÆNSE

AF IVAR JANTZEN

DET er for Tiden et væsentlig politisk Problem, hvor langt Landbruget bør udvide sin Produktion til Export mod Færdigvarer. Men dette Problem har ogsaa en økonomisk Side, og her er det klart, at der findes en Grænse for Udvidelsen, og at denne Grænse kan fastlægges teoretisk. Det bliver derefter et politisk Problem, om den saaledes fastlagte Grænse bør overskrides. Den økonomiske Afgørelse maa falde ud til Fordel for den Vej, hvor Produktionen giver størst Nationalindtægt.

Landets hele Varebytte og den resulterende Hjemmemarkedsproduktion (Nationalindtægt) kan udtrykkes kort som følgende Regnskab med fingerede Tal i Mill. Kroner, idet vi gaar ud fra, at Nettogælden til Udlandet ikke forøges, og at der baade i »Eksportafdelingen« (Afd. I) og i »Hjemmemarkedsafdelingen« (Afd. II) findes uudnyttet Kapacitet:

Samlet Varebytte og Nationalindtægt for Landet.

Afd. I. Deb.		Cr.	
Import af Raastof	300	Export	1500
$e = 1/5$			
$D_I =$ Dansk Arbejde, omsat i Valuta	1200		
Afd. II.			
Import Netto	1200	Produkt. til Hjemmemarkedet	4800
$h = 1/4$		$= D_I + D_{II}$	
$D_{II} =$ Dansk Arbejde	3600	$=$ Nationalindtægt	

Importkoefficienten e er Andel af Import i Exporten.

h » » » » » Hjemmemarkedsproduktionen.
 h_S » » » » » Selvforsyningen (se S. 98).

Varebyttet foregaar i Forholdet 1:1, men det er ikke valutaforbrugende, fordi de 300 Mill. ikke konsumeres eller investeres

men stadig holdes cirkulerende som »Forretningens« Driftskapital. I ovenstaaende er e og h Gennemsnitsværdier for hele Produktionen, medens vi nedenfor vil bruge de samme Betegnelser for Marginalværdierne, saa at de betyder Importandelen pr. følgende produceret Enhed. I det følgende bliver Talen nemlig om Udvidelse af det hidtidige Produktionsomfang, og det er ganske givet, at Produktionen sker under aftagende Udbytte, alene af den Grund, at Gennemsnittet af Produktionen indeholder de allerede forbrugte hjemlige Raastoffer (Kreaturfoder etc.), medens Produktionen pr. følgende Enhed væsentlig indeholder udenlandske Raastoffer. Derfor vil Importkoefficienten for den følgende Enhed være større end for Gennemsnittet af Enheder i hele Produktionen.

Hvis nu Exporten blev betalt med frie Deviser, saa at vi efter Behov kunde købe de mest produktive Raastoffer til Hjemmeproduktionen, burde Exportproduktionen blive ved, lige til Importkoefficienten nærmede sig Størrelsen 1,0, d. v. s. at den følgende Enhed at producere kostede omtrent lige saa megen Valuta, som vi fik igen for vor Exportvare. Naar denne Grænse var naaet, vilde Exportproduktionens valutaskabende Evne være udtømt, og Maximum af Valutaindtægt for Landet være naaet.

Som Forholdene nu har udviklet sig, nærmer vi os denne Grænse paa en anden Maade, idet Exportens Evne til at skaffe fri Valuta udtømmes et Stykke før dens Evne til at forøge Nationalindtægten. Dette beror paa, at den sidste Ende af Exporten betales med Færdigvarer, som optræder i Afd. II i Konkurrence med Hjemmemarkedsproduktionen.

Under normale Forhold, hvor Exporten betales med fri Valuta, er det givet, at Afd. I er valutaskabende (saalænge $e < 1,0$) og at man derfor ikke bør lægge saadan Export et Halmstraa i Vejen. Men naar Betalingen sker i Færdigvarer under Valutaforbrug, fremkommer et helt nyt Forhold, der gør det lige saa nødvendigt at kontrollere saavel Afd. I's som Afd. II's Dispositioner, idet man i et valutafattigt Land er nødt til at paase, at den kostbare Valuta forbruges paa den for Nationalindtægten fordelagtigste Maade.

Naar saaledes Afd. I under Valutaforbrug gaar ind paa Hjemmemarkedet med sine Færdigvarer fra Udlandet, maa man paase, at denne Afdeling ikke faar mindre Nationalindtægt ud af hver forbrugt Valutakrone, end Afdeling II kunde præstere under Selvforsyning.

Vi skal nu opstille et Talexempel for de to Veje, man kan gaa, naar en Valutakrone skal anvendes til Forøgelse af Landets Produktion, idet vi opstiller Talexemplet saaledes, at man i begge Tilfælde faar samme Forøgelse af Nationalindtægten.

Forøget Varebytte under Valutaforbrug.

Afd. I. Deb. Valutaforbrug (Raastof) 1 $e = 1/3$ D_I = Dansk Arbejde, omsat til Valuta (Landbrug) 2	Cr. Export 3
Afd. II. Import af Færdigvarer 3 $h = 2/3$ D_{II} = Dansk Arbejde (Handel etc.) 1,5	Salg 4,5 Dansk Arbejde $D_I + D_{II} = 3,5$

Alternativt: Selvforsyning.

Afd. II. Valutaforbrug (Raastof) 1 $h_s = 2/9$ D_S = Dansk Arbejde (Indu- stri og Handel) 3,5	Salg 4,5 Dansk Arbejde $D_S = 3,5$
--	---

Nu vil mange allerede her finde det indlysende, at Grænsen ligger ved $e \cdot h = h_s$, i Exemplet altsaa $1/3 \cdot 2/3 = 2/9$. Beviset kan let føres aritmetisk (se nedenfor).

Resultatet stemmer ganske med Driftsøkonomiens Regel: Naar man har to ledige Maskiner, bør man bruge den, som har mindste marginal cost. Landbruget bør altsaa fra økonomisk Synspunkt fortsætte Importen af Færdigvarer saalænge $e \cdot h < h_s$. Indifferenspunktet naas ved $e \cdot h = h_s$.

Kunde ikke denne og lignende nødvendige nationale Kalkulationer opfordre til systematiske Studier af Marginalværdierne for Importkvotienterne e , h og h_s ?

Det omtalte aritmetiske Bevis for Paastanden om Beliggenheden af Grænsen for Selvforsyning er følgende:

$$D_I = \frac{1}{e} - 1, \quad D_{II} = (D_I + 1) \left(\frac{1}{h} - 1 \right), \quad D_S = \frac{1}{h_s} - 1.$$

Ved Grænsen er $D_I + D_{II} = D_S$ og dette giver ved simpel Reduktion $e \cdot h = h_s$.

Talexempel: $e = \frac{2}{3}$, $h = \frac{2}{3}$ (Handel med Færdigvarer), $h_s = \frac{1}{3}$ (Industri og Handel?) giver $e \cdot h = \frac{4}{9} > h_s$, d. v. s. at Selvforsyning er bedst i dette Tilfælde.

Men det omvendte havde været Tilfældet for $e = \frac{1}{3}$, idet da $e \cdot h = \frac{2}{9} < h_s$, d. v. s. at Export mod Færdigvarer her er mest fordelagtigt.

Kalkulationer af denne Art maa nationalt være ligesaa nødvendige, som de er i Enkeltvirksomheden, naar man ved Omkostningsberegninger bestemmer de mest fordelagtige Veje at følge. Men uden Kendskab til de marginale Importkoefficienter (national marginal cost) for Export- og Hjemmemarkedsproduktioner kommer man ikke frem til brugelige nationale Kalkulationer.

Da de nuværende internationale Handelsforhold og vor hjemlige Arbejdsløshed ikke synes at være forbigaaende Fænomener, skulde det synes rigtigt at foretage de nødvendige Observationer for at fremskaffe det Talmateriale, som er nødvendigt for at kunne navigere fremad med nogenlunde Sikkerhed i Dispositionerne. Landet som Helhed bør i denne Henseende ikke staa altfor langt tilbage for den gennemsnitlige Erhvervsvirksomhed.

Disse Betragtninger kan ved et simpelt Regnestykke føres videre til en mere almindelig Formel, som ikke forudsætter Bytteforholdet $1:1$, men mere almindeligt $1:1+n$, idet den overskydende Import betales i fri Valuta. — Man faar følgende Opstilling til at finde, hvor meget »Dansk Arbejde« de to Systemer faar ud af en Valutakrones Forbrug.

Varebytte $1:1+n$.

Afd. I. Deb.	Cr.
Valutaforbrug (Raastof) x	Export . . . $\frac{x}{e}$
D_I = Dansk Arbejde, omsat til Valuta $x\left(\frac{1}{e} - 1\right)$	
Afd. II.	
Import af Færdigvarer . . . $\frac{x}{e}(1+n)$	Salg $\frac{x}{e}(1+n)\frac{1}{h}$
D_{II} = Dansk Arbejde (Handel etc.) . . . $\frac{x}{e}(1+n)\left(\frac{1}{h} - 1\right)$	

Selvforsyning.

Afd. II.	
Valutaforbrug (Raastof) 1	Salg $\frac{1}{h_s}$
D_s = Dansk Arbejde $\frac{1}{h_s} - 1$	

Nu skal for det første $x + \frac{nx}{e}$ være = 1 Valutakrone altsaa $x = \frac{e}{n+e}$.

For det andet skal man, naar Systemerne staar lige, have:

$$D_I + D_{II} = D_S.$$

En simpel Reduktion giver da Formlen

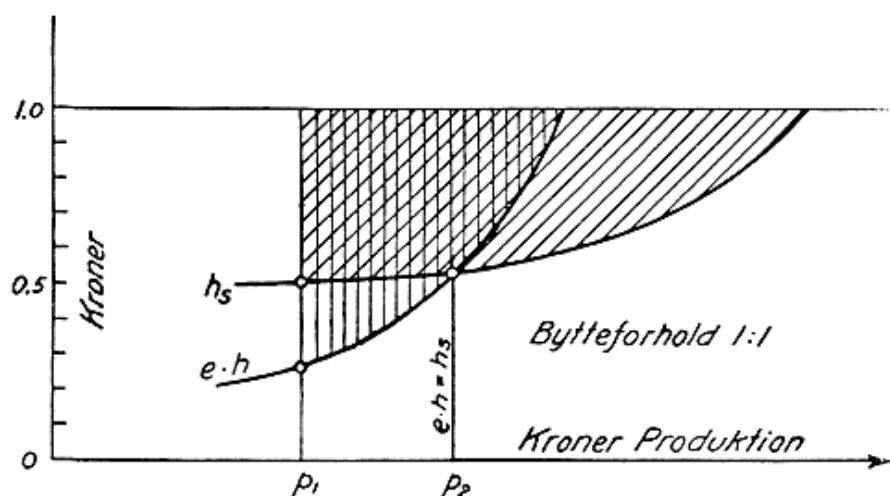
$$h_s \leq \frac{n+e}{n+1} \cdot h$$

som Betingelse for, at Selvforsyning i det givne Øjeblik giver større Tilvæxt til Nationalindtægten, end Byttehandelen gør, begge Dele pr. Valutakrones Forbrug.

Man kan efter denne Formel udføre en Slags Efterkalkulation for at se, om man for Tiden bærer sig rigtigt ad, forudsat at de nationale Grænseomkostninger h_s , h og e kan findes.

Ud fra en saadan Kalkulation skal man dog være meget forsigtig med at slutte, at en Forcing videre frem ad den nu bedste Vej ogsaa i det lange Løb vil være tilraadelig, naar Produktionsomfanget udvides betydeligt. — For at faa Begreb om Resultatet ved saadan Udvikling maatte man ikke alene kende de tre Størrelser h_s , h og e ved det nuværende Produktionsomfang, men ogsaa ved stærkt voxende Produktion. Et Øjebliksbillede er ikke nok.

Man kan anskueliggøre denne Sag ved et Billede af Udviklingen, i hvilket (med den Simplification, at Bytteforholdet er 1:1) indtegnes hypotetiske Kurver for h_s og for $e:h$ med den stigende Produktionsværdi som Abscisser.

I et saadant Billede indgaar Efterspørgselskurverne automatisk, og Grænseomsætningen er Linien $y=1$, d. v. s. Exportproduktionen bliver valutaforbrugende, naar den nationale Grænseomkostning overskrider denne Linie. — Da Størrelsen h i nærværende Undersøgelse væsentlig er Handelens Indkøbspris divideret med Udsalgsprisen, kan vi her tilnærmende anse den for konstant.

Naar man paa Grundlag af dette Billede betragter Produktionens Expansion ad de to Veje, saa ser man, hvor farligt det kunde blive, om man eensidigt, ud fra Efterkalkulationen ved Produktionstallet P_1 , vilde favorisere Byttemarkeds-Systemet ud over P_2 .

Hvis det staar paa et Enten—Eller (hvad det sandsynligvis ikke vil gøre) om man skal vælge det ene eller det andet System, saa maa man undersøge, om det i Figuren lodret skraverede Areal, der begrænses af Linien $e \cdot h$, eller det skraat skraverede Areal, der begrænses af Linien h_s , bliver det største. Thi disse Arealer angiver den nationale Fortjeneste ved Produktionsudvidelse ad de to Veje.

Hvis man i det enkelte Tilfælde, uden at være bundet til det ene eller det andet System, staar overfor Valget mellem at skaffe et Gode tilveje, enten ved Varebytte eller ved Selvforsyning, kan man nøjes med en Kalkulation efter den ovenfor angivne Formel.

Problemet bliver i første Omgang at forøge vort Kendskab til de tilnærmende Værdier af Størrelserne e , h og h_s for de forskellige Varegrupper, ikke alene for det øjeblikkelige Produktionsomfang, men ogsaa for Udvidelser (jfr. Figuren).

Men hvem vil paatage sig dette nyttige Arbejdes Udførelse?
